28.4.2025

FIVA/2025/703,
FIVA/2024/1695

SP/FIVA-EI RAJOITETTU
Julkinen

Rahanpesun estäminen, Pekka Vasara

HE 25/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annetun lain, verotusmenettelystä annetun lain ja oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain 30 §:n muuttamisesta

Finanssivalvonta on osallistunut hallituksen esitystä valmistelleeseen työryhmään ja sitä edeltävän hankeryhmän työskentelyyn, jossa selvitettiin eri vaihtoehtoja esityksen tavoitteiden saavuttamiseen.

Finanssivalvonta painottaa, että Hallituksen esityksessä ei lisätä viranomaisille uusia toimivaltuuksia, vaan tarkoituksena on, että ne viranomaiset, joilla on lainmukainen oikeus saada tehtävänsä hoitamiseksi saldo- ja tilitapahtumatietoja ja jotka ovat oikeutettuja käyttämään pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmää voimassaolevan lainsäädännön mukaisesti, voisivat jatkossa saada pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmässä myös saldo- ja tilitapahtumatietoja.

1 Yleistä ehdotetuista muutoksista

Pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmään esityksellä muodostettavan uuden toiminnallisuuden, keskitetyn saldo- ja tilitapahtuma- järjestelmän käytön edellytyksenä olisi, että saldo- ja tilitapahtumatiedot ovat viranomaiselle välttämättömiä sen suorittaessa laissa määriteltyjä tehtäviään. Finanssivalvonta on perusteellisesti harkinnut, missä tilanteissa sillä on tarvetta yksittäisten tilitietojen hankkimiseen.

Tämänhetkinen arvio on, että tilitapahtumia koskevia tietoja pyydetään hyvin rajallisesti, arviolta 10–20 kertaa vuodessa. Pääosin pyynnöt liittyisivät markkinoiden väärinkäytösepäilyihin sekä epäilyihin rahanpesusäädösten tai talouspakotteiden noudattamista koskevien säädösten rikkomisesta. On erikseen korostettava, että tilitapahtumia koskeva tietopyyntö perustuu epäilyyn mahdollisesta rikoksesta tai rikkomuksesta: tavallisesti raportointijärjestelmän (STOR) kautta tulevaan tietoon tai valvontatoiminnassa muuten havaittuun tapahtumaan (esim. tarkastuksella ilmitulleet epäilyt). Tietoja pyydettäisiin yksittäistapauksissa tarkoin harkituissa tilanteissa, eikä sattumanvaraisesti tietyistä asiakasryhmistä. Lisäksi jokaisen asiakkaan kohdalla on tehtävä erillinen tietopyyntö – massaluovutukset eivät ole mahdollisia.

Finanssivalvonnalla ei ole tilidataa valmiina käytössä, jonka pohjalta olisi mahdollista löytää epäilyttäviä kytköksiä tai tehdä nopeita tarkistuksia syntyviä epäilyjä koskien. Finanssivalvonta käyttää viestinnässä finanssilaitosten kanssa salattua sähköpostiliikennettä ja tietopyynnöt tehdään pääsääntöisesti valmiilla kaavakkeella. Finanssivalvonnan omat järjestelmät toteutetaan ja tietoturva arvioidaan Euroopan Keskuspankkijärjestelmän tietoturvavaatimusten mukaisesti. Lisäksi järjestelmiin teetetään ulkopuolisten tekemiä tietoturvatestauksia. Järjestelmissä on myös huomioitu tietosuoja-asetus.

2 Tietojen käsittelyn välttämättömyys

Finanssivalvonnan tietojen käsittely johtuu välittömästi laissa säädetystä tehtävästä. Finanssivalvonnan tehtävänä on valvoa finanssimarkkinoiden toimijoita ja varmistaa, että ne noudattavat mm. rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskevaa lainsäädäntöä.

Vaikka tietopyynnöt tehdään mahdollisimman tarkkaan rajattuina ja kohdennettuina tilin poikkeuksellisiin tapahtumiin, tietoaineistoon saattaa sisältyä erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia henkilötietoja maksutapahtumien kautta, esimerkiksi maksut tietyille puolueille, uskonnollisille järjestöille tai terveyspalveluille.

Tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 2 kohdan g alakohdan mukaan erityisten henkilötietoryhmien käsittely on sallittua, jos se on tarpeen tärkeää yleistä etua koskevasta syystä unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön nojalla, edellyttäen että se on oikeasuhteinen tavoitteeseen nähden, siinä noudatetaan keskeisiltä osin oikeutta henkilötietojen suojaan ja siinä säädetään asianmukaisista ja erityisistä toimenpiteistä rekisteröidyn perusoikeuksien ja etujen suojaamiseksi. Finanssivalvonta kiinnittää erityistä huomiota siihen, ettei erityisiä henkilötietoja käsitellä ilman hyvin vahvaa perustetta. Lisäksi kaikissa tapauksissa saadut tiedot tallennetaan erityisen suojatulle alustalle, johon vain rajatulla joukolla henkilöstöä on pääsy.

3 Finanssivalvonnan kanta

Finanssivalvonta kannattaa hallituksen esityksen mukaista mahdollisuutta saada pankkitilin tapahtumatietoja voisi jatkossa sähköisen järjestelmän kautta. Menettely olisi nopeampi, täsmällisempi ja oikeusvarmempi kuin nykyinen yksittäisten tiedustelujen tekeminen joko suojattuna sähköpostilla tai kirjeitse.

Finanssivalvonnan valvottaville ehdotus merkitsee teknistä kehittämistyötä, mutta ehdotuksessa arvioidaan pankki- ja maksutilijärjestelmän kautta määrämuotoisesti saapuvien kyselyiden ajan myötä tuottavan myös valvottaville kustannussäästöjä. Muutoin Finanssivalvonnalla ei ole Hallituksen esitykseksi lausuttavaa.

Samu Kurri
osastopäällikkö

Pekka Vasara
toimistopäällikkö